

ВІДГУК

офіційного опонента,
доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України
Копотуна Ігоря Миколайовича.
на дисертацію Войтовича Івана Івановича «Кримінологічні засади
протидії корупції у сфері воєнної безпеки», подану на здобуття
наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю
12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-
виконавче право

Ефективна протидія корупції у сфері воєнної безпеки неможлива без фундаментального та послідовного наукового забезпечення. Звернення до наукових праць з питань протидії корупційній злочинності надає можливість прослідкувати, як, власне, процес наукового супроводження антикорупційної діяльності в Україні задля виявлення основних проблем у цій сфері, які залишились поза увагою вчених, та потребують вирішення, так і з'ясувати найбільш суттєві прорахунки антикорупційної стратегії, які слід врахувати для визначення перспектив її удосконалення.

Злочинність у сфері військової безпеки – об'єктивно небезпечна поведінка певної частини членів суспільства, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди стану захищеності національних інтересів, державного суверенітету, її територіальної цілісності, недоторканості демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України.

Корупційна злочинність у сфері воєнної безпеки – це об'єктивно небезпечна поведінка службових і посадових осіб воєнної сфери, а також працівників підприємств, установ та організацій різних форм власності, які не є службовими особами, пов'язаної із одержанням неправомірної вигоди для себе, інших фізичних або юридичних осіб або із зловживанням повноваженнями, а також підкуп таких осіб з боку пересічних громадян і

представників бізнес-спільноти, яка порушує стан захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України

Сфера військової безпеки характеризується високим ступенем ураження корупцією. Засекреченість військової сфери не дозволяє в повній мірі з'ясувати реальний стан злочинності. Корупційна злочинність в сфері військової безпеки, будучи потенційною загрозою національній безпеці, державному суверенітету та територіальній цілісності держави, поряд з цим є причиною і наслідком низького рівня життя в країні, нестабільних конституційних засад щодо дотримання прав і свобод громадянина, нерозвинутої економіки, дефіцитного бюджету та фінансової кризи.

Вивчення поданих Войтовичем І.І. матеріалів дисертації та автореферату, а також ознайомлення з її публікаціями, дає підстави стверджувати, що автором було проведено достатній науково-правовий аналіз теми, актуальної як у теоретичному, так і у практичному плані, сформульовано висновки і пропозиції, що мають інноваційний характер.

Оцінюючи дисертацію в цілому, можна констатувати, що автор досяг поставлених перед собою цілей, роботу виконав на належному науковому та методологічному рівні. Такий загальний висновок підтверджується за основними критеріями, за якими оцінюються такі наукові роботи.

Обрана автором тема відповідає спеціальності наукового пошуку та визначається, перш за все, тим, що Корупція є однією з найгостріших проблем українського суспільства, що становить реальну загрозу для національної безпеки та державності України, її політичного, соціального та економічного розвитку, утвердження і забезпечення принципів демократії та верховенства права. Україну з року в рік відносять до найбільш корумпованих держав світу.

Більшість громадян України переконані у значній корумпованості вітчизняної публічної влади, а до самої корупції ставляться дуже толерантно. За результатами періодичних оцінювань групи держав проти корупції GRECO, Організації економічного співробітництва і розвитку, Європейської Комісії констатовано неповне виконання міжнародних зобов'язань, взятих Україною в антикорупційній сфері.

Процес протидії корупції в Україні супроводжується постійною зміною антикорупційного законодавства, неузгодженістю дій між антикорупційними та іншими правоохоронними органами, безсистемністю участі в антикорупційній діяльності інститутів громадянського суспільства. Недосконалість організаційного і функціонального компонентів державного механізму протидії корупції, незавершеність антикорупційної реформи негативно впливають на результати протидії корупції.

Системні корупціонери вміло пристосовуються до законодавчих новел та нових антикорупційних органів, зарубіжні донори і партнери звітують про незмінні труднощі в запровадженні прозорого і чесного урядування, а українське суспільство вже починає сприймати боротьбу з корупцією як перманентний процес, що не призначений для досягнення відчутних результатів. Тож антикорупційна проблематика продовжує гостро стояти на порядку денному розвитку України, гарантування її національної безпеки, інтеграції нашої країни в європейські та євроатлантичні структури. Все це зумовлює нагальну потребу ефективно розв'язувати теоретичні та прикладні проблеми протидії корупції в Україні, в тому числі у сфері воєнної безпеки..

Треба зазначити, що актуальність обраної автором теми безпосередньо пов'язана із її новизною. Незважаючи на те, що питанням протидії корупції присвячені численні праці вітчизняних та зарубіжних вчених, існує низка прогалин, відкритих та дискусійних питань, пов'язаних із сучасним дослідженням проблеми кримінологічних засад протидії корупції у сфері воєнної безпеки в Україні з розробленням пропозицій і рекомендацій,

спрямованих на удосконалення законодавства та відповідної правозастосовної практики.

Актуальність теми рецензованого дисертаційного дослідження підкреслюється також тим, що виконана відповідно до: Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України № 942 від 07.09.2011 р.; Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 р., схваленого розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.11.2015 р. № 1393-р; Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр., затвердженої Указом Президента України від 20.05.2015 р. №276/2015; Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженої Указом Президента України від 12.01.2015 р. №5/2015; основних напрямів наукових досліджень Науково-дослідного інституту публічного права на 2015–2020 рр., а також Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016–2020 р., схвалених постановою Загальних зборів Національної академії правових наук України від 03.03.2016 р.

Наведене вище дозволяє стверджувати про безсумнівну актуальність, необхідність і своєчасність дисертаційного дослідження І.І. Войтовича «Кримінологічні засади протидії корупції у сфері воєнної безпеки».

Зв'язок дисертаційного дослідження з програмами, темами і планами, затвердженими на загальнодержавному і відомчому рівнях, безумовно, сприяє забезпеченню значимості даного дисертаційного дослідження.

Мета і задачі дослідження сформульовані автором належним чином, відповідно до теми дослідження.

Належним чином визначені автором об'єкт і предмет дослідження.

Методи дисертаційного дослідження, вибрані і застосовані автором, відповідають предмету дослідження.

Емпірична база дослідження забезпечується різними репрезентативними даними.

Зазначене вище забезпечує належний ступінь обґрунтованості висновків і пропозицій, сформульованих у результаті дисертаційного дослідження, та їх достовірність.

Як видно із матеріалів, що містяться у додатках, результати дисертаційного дослідження отримали належну апробацію, що також засвідчує визнання їх значущості для практики.

Структура роботи відповідає темі дисертаційного дослідження, його меті і задачам.

Основні положення та висновки дослідження, що сформульовані автором в дисертації, відображено у 21 науковій публікації, серед яких – 1 одноосібна монографія, 16 статей – у наукових фахових виданнях України, 4 статті – у зарубіжних періодичних виданнях за профілем дисертації, 5 тез наукових доповідей, оприлюднених на науково-практичних конференціях.

Оцінюючи основні положення дисертації, слід зазначити наступне.

У розділі 1 «Теоретико-методологічні засади дослідження корупційної злочинності у сфері воєнної безпеки» автор дослідив стан наукової розробленості проблем протидії корупційній злочинності у сфері воєнної безпеки, методологію дослідження корупційної злочинності у сфері воєнної безпеки, корупційну злочинність у сфері воєнної безпеки як об'єкт кримінологічного аналізу.

У розділі 2 «Стан корупційної злочинності у сфері воєнної безпеки» досліджено стан корупційної злочинності у сфері воєнної безпеки у загальносвітовому вимірі, кількісні та якісні показники корупційної злочинності у сфері воєнної безпеки в Україні, здійснив характеристику осіб, які вчиняють корупційні злочини у сфері воєнної безпеки в Україні.

У розділі 3 «Детермінація корупційної злочинності у сфері воєнної безпеки в Україні» автор дослідив соціально-економічні фактори корупційної злочинності у сфері воєнної безпеки, політичні фактори корупційної злочинності у сфері воєнної безпеки, культурно-психологічні фактори корупційної злочинності у сфері воєнної безпеки, правові та організаційно-управлінські фактори корупційної злочинності у сфері воєнної безпеки.

У розділі 4 «Протидія корупційній злочинності у сфері воєнної безпеки в Україні» автор дослідив механізм протидії корупційній злочинності у сфері воєнної безпеки та сформулював загальносоціальні заходи протидії корупційній злочинності у сфері воєнної безпеки.

У висновках, дисертантка надає свої пропозиції, які, як вже підкреслювалось, обґрунтовані і безпосередньо витікають із змісту роботи. В цілому, слід підтримати основні положення дисертації, що виносяться на захист.

Як позитивну рису слід відзначити ту обставину, що висновки після кожного із розділів роботи сформульовані автором досить чітко та відображають головні положення дослідження. Загалом можна зробити висновок, що структура дисертації І.І. Войтовича повністю відповідає логіці наукового пошуку та дозволила авторові послідовно зупинитися на основних проблемних питаннях протидії цьому негативному явищу.

Викладені у вступі та розділах основної частини дисертації положення, які стосуються постановки проблеми в цілому, окремих її аспектів, переконують у тому, що відповідні питання є теоретично і практично важливими, перспективними для наукового дослідження.

Оцінюючи дисертаційне дослідження в цілому, можна зробити висновок, що воно розвиває і поглиблює сучасні концептуальні уявлення про теорію протидії корупції в Україні та світі.

Автореферат відображає основний зміст дисертації.

Текст дисертації викладено логічно, зрозумілою мовою.

У той же час, слід визначити низку зауважень щодо даного дисертаційного дослідження, які можуть стати предметом для наукової дискусії під час захисту.

Зокрема:

1. Змушений торкнутися питання удосконалення національного кримінального та іншого законодавства в частині проведеного дослідження. На мою думку, окремі авторські пропозиції є цілком слушними, а тому їх потрібно було конкретизувати у порівняльній таблиці у якості додатку до дисертації.

2. Метою дослідження, крім всього іншого, цілком правильно проголошено також наукове обґрунтування шляхів удосконалення законодавства України у відповідній сфері та практики його застосування, тоді як дослідницької задачі, спрямованої саме на практику застосування законодавства мною не виявлено, хоча у тексті дисертації та її висновків такі рекомендації містяться.

3. Послідовність та системність здійснюваного дисертантом дослідження зарубіжного досвіду протидії корупції у сфері військової безпеки забезпечена здійсненням наукового пошуку на засадах юридичної компаративістики без відповідного групування законодавства країн за критерієм їх належності до тієї чи іншої правової системи. У зв'язку з цим, автор виділяє лише стан корупційної злочинності у сфері воєнної безпеки у загальносвітовому вимірі, на інших сторінках дисертації ведеться мова про досвід окремих країн.

Разом з тим, існують три групи держав за означеним вище критерієм:

1) держави з правовими системами постсоціалістичного типу (Республіка Білорусь, Республіка Казахстан тощо); 2) держави романо-германської (континентальної) правової сім'ї (ФРН, Франція, Австрія, Прибалтійські

країни тощо); держави англосаксонської правової сім'ї (Великобританія, США). Виявляється, що порівняльно-правове дослідження досвіду цих держав, лише б прикрасило дисертаційну роботу.

Адже виникають запитання, чому дисертант так структурував власне дослідження у цій частині, та чому він не присвятив окремого підрозділу дисертації щодо дослідження зарубіжного досвіду протидії корупції у сфері воєнної безпеки.

4. Під час захисту варто додатково охарактеризувати спеціально-кримінологічні та індивідуальні заходи протидії корупційній злочинності у сфері воєнної безпеки.

Викладені зауваження і побажання головним чином обумовлені складністю теми дисертаційного дослідження. Зауваження не зачіпають концептуальних положень дисертації, не спростовують основних висновків дисертанта і не суперечать раніше зробленій позитивній оцінці дослідження.

Основні положення дисертації опубліковані в друкованих роботах автора. Автореферат дисертації відображає зміст дисертаційного дослідження.

Як дисертацію, так і її автореферат, оформлено відповідно до вимог, які встановлені МОН України.

Дисертація Войтовича Івана Івановича «Кримінологічні засади протидії корупції у сфері воєнної безпеки» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке містить наукові положення та науково обґрунтовані результати, що розв'язують важливу науково-прикладну проблему і щодо яких здобувач є суб'єктом авторського права, а саме: воно дозволило дисертанту отримати результати, які є суттєвим внеском у теорію протидії корупції та забезпечення воєнної безпеки держави.

Виходячи з викладеного, на основі вивчення дисертації та наукових праць, опублікованих по темі дисертації, слід зробити висновок, що рецензована дисертація відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор заслуговує на основі публічного захисту на присудження йому наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та криминологія, кримінально виконавче право.

**Професор кафедри кримінального права та правосуддя
Міжнародного економіко-гуманітарного
університету імені академіка Степана Дем'янчука
доктор юридичних наук, професор,**

Заслужений юрист України

Підпис Копотун І.М.

Начальник відділу кадрів
Міжнародного економіко-
гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука

I.M. Kopotun
І.М. Копотун